

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

19. prosince 2012*

„Nařízení (ES) č. 1393/2007 — Doručování písemností — Strana s bydlištěm na území jiného členského státu — Zmocněnec s bydlištěm na vnitrostátním území — Neustanovení takového zmocněnce — Procesní písemnosti založené do soudního spisu — Fikce, že se s nimi adresát seznámil“

Ve věci C-325/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Sąd Rejonowy w Koszalinie (Polsko) ze dne 15. června 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 28. června 2011, v řízení

Krystyna Alder,

Ewald Alder

proti

Sabině Orłowské,

Czesławu Orłowskému,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano (zpravodaj), předseda senátu, A. Borg Barthet, E. Levits, J.-J. Kasel a M. Berger, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. září 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za K. Alder a E. Aldera K. Góralskou, adwokat,
- za S. Orłowskou a C. Orłowského F. Pniewskou, právnickou poradkyni,
- za polskou vládu B. Czech, jakož i M. Arciszewskim a M. Szpunarem, jako zmocněnci,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyni, ve spolupráci se S. Varonem, avvocato dello Stato,

* Jednací jazyk: polština.

— za portugalskou vládu R. Chambel Margarido a L. Inez Fernandesem, jako zmocněnci,
— za Evropskou komisi A.-M. Rouchaud-Joët a A. Stobiecka-Kuik, jako zmocněnkyněmi,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 20. září 2012,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (Úř. věst. L 324, s. 79), jakož i článku 18 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi K. Alder a E. Alderem (dále jen „manželé Alderovi“) na straně jedné a S. Orłowskou a C. Orłowským (dále jen „manželé Orłowští“) na straně druhé ve věci návrhu manželů Alderových na obnovu řízení o zaplacení pohledávky, které zahájili proti manželům Orłowským.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V souladu s šestým až osmým a dvanáctým bodem odůvodnění nařízení č. 1393/2007:
 - „(6) Účinnost a rychlost soudního řízení v občanských věcech vyžaduje, aby zaslání soudních a mimosoudních písemností mezi místními subjekty určenými členskými státy probíhalo přímo a rychle. Členské státy však mohou vyjádřit svůj záměr určit pouze jeden odesílající nebo přijímající subjekt, nebo subjekt, který bude obě funkce vykonávat, a to na dobu pěti let. Toto určení však může být každých pět let obnovováno.
 - (7) Rychlost zaslání vyžaduje použití veškerých vhodných prostředků, které zajistí, že budou dodrženy určité podmínky týkající se čitelnosti a spolehlivosti přijaté písemnosti. Bezpečnost zaslání vyžaduje, aby byl k doručované písemnosti přiložen jednotný formulář vyplněný v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení nebo v jiném jazyce, který dožádaný členský stát označí za přijatelný.
 - (8) Toto nařízení by se nemělo vztahovat na doručení písemnosti zplnomocněnému zástupci strany v členském státě, kde se koná řízení, a to bez ohledu na místo bydliště této strany.
- [...]
- (12) Přijímající subjekt by měl adresáta pomocí jednotného formuláře písemně vyznat o tom, že může odmítnout přijetí doručované písemnosti v okamžiku jejího doručení, nebo že může zaslat písemnost přijímajícímu subjektu zpět do jednoho týdne od doručení, pokud není v jazyce, kterému rozumí, nebo v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení. Toto pravidlo by se mělo vztahovat i na následné doručení, jakmile adresát využil svého práva na odmítnutí. Tato pravidla pro odmítnutí by se měla vztahovat i na doručení prostřednictvím diplomatických nebo konzulárních zástupců, poštovních služeb a na přímé doručení. Mělo by být stanoveno, že opravné doručení odmítnutého dokumentu lze provést tak, že se adresátovi doručí překlad písemnosti.“

4 Článek 1 tohoto nařízení zní:

„1. Toto nařízení se použije na občanské a obchodní věci, kdy musí být soudní nebo mimosoudní písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání nebo opomenutí při výkonu státní moci *„acta iure imperii“*).

2. Toto nařízení se nepoužije, pokud není známa adresa osoby, již má být písemnost doručena.

[...]“

5 Článek 4 odst. 3 uvedeného nařízení zní následovně:

„K zasílané písemnosti se přikládá žádost vyhotovená podle jednotného formuláře uvedeného v příloze I. Formulář se vyplňuje v úředním jazyce přijímajícího členského státu, nebo je-li v daném členském státě více úředních jazyků, v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení, nebo v jiném jazyce, který dožádaný členský stát označí za jazyk, který může přijmout. Každý členský stát uvede úřední jazyk nebo jazyky orgánů Evropské unie kromě svých vlastních, které jsou pro něj přijatelné pro vyplňování formulářů.“

6 Podle čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1393/2007:

„Odesílající subjekt, kterému žadatel odešle písemnost k zaslání, upozorní žadatele na to, že adresát může odmítnout písemnost přijmout, pokud není vyhotovena v jednom z jazyků stanovených v článku 8.“

7 Článek 14 tohoto nařízení zní:

„Každý členský stát může doručovat soudní písemnosti osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo prostřednictvím poštovních služeb, a to doporučeným dopisem s potvrzením o přijetí nebo rovnocenným dokladem.“

8 Článek 19 odst. 1 uvedeného nařízení zní:

„Pokud mělo být do jiného členského státu za účelem doručení zasláno soudní předvolání nebo obdobná písemnost podle tohoto nařízení a žalovaná strana se nedostavila, přeruší soud řízení, dokud nebude zjištěno,

a) že písemnost byla doručena způsobem předepsaným vnitrostátními právními předpisy přijímajícího členského státu pro doručení písemností v soudním řízení v daném státě osobám, které se nacházejí na jeho území, nebo

b) že písemnost byla skutečně doručena žalované straně nebo do místa jejího bydliště jiným způsobem, který stanoví toto nařízení;

a že v obou těchto případech byla písemnost doručena nebo dodána s dostatečným předstihem k tomu, aby se žalovaná strana mohla obhajovat.“

Polské právo

9 Článek 1135⁵ občanského soudního řádu zní:

„1. Strana, která má bydliště, obvyklý pobyt nebo sídlo v zahraničí, je povinna, pokud nepověřila procesního zmocněnce s bydlištěm v Polské republice, označit v Polské republice zmocněnce pro doručování.

2. Nebude-li zmocněnec pro doručování označen, budou soudní písemnosti určené pro tuto stranu založeny do soudního spisu a považují se za doručené. Strana o tom musí být poučena při prvním doručení. Navíc musí být strana poučena o možnosti, že může odpovědět na podání, jímž se zahajuje řízení, a podávat písemná vyjádření, jakož i o tom, kdo může být ustanoven zmocněncem.“

10 Podle článku 401 občanského soudního řádu:

„Obnova řízení může být navržena z důvodu neplatnosti [...]:

- 1) pokud byla členem soudu neoprávněná osoba nebo pokud byla vůči soudci, který rozhodnutí přijal, podána námitka v souladu se zákonem, a strana neměla možnost podat námitku předtím, než rozsudek nabyl právní moci;
- 2) pokud strana neměla procesní způsobilost nebo nebyla řádně zastoupena nebo neměla v důsledku porušení práva možnost jednat; obnovu řízení však nelze požadovat, pokud nemožnost jednat pominula před tím, než rozsudek nabyl právní moci, neexistence zastoupení byla zmíněna v žalobě, nebo strana potvrdila, že byly provedeny jednotlivé části řízení.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

11 Dne 20. listopadu 2008 podali manželé Alderovi s bydlištěm v Německu u Sąd Rejonowy w Koszalinie proti manželům Orłowským s bydlištěm v Polsku žalobu na zaplacení pohledávky.

12 Sąd Rejonowy w Koszalinie informoval žalobce o povinnosti sdělit ve lhůtě jednoho měsíce jméno zmocněnce pro doručování oprávněného v Polsku přijímat soudní písemnosti, a upozornil je, že pokud nebude zmocněnec ke dni uplynutí lhůty označen, budou písemnosti jim určené zakládány do spisu a považovány za doručené.

13 Jelikož manželé Alderovi neurčili žádného zmocněnce pro doručování v Polsku, bylo jejich předvolání k jednání dne 5. června 2009 spolu s žalobní odpovědí manželů Orłowských založeno do spisu podle pravidla, podle kterého jsou tyto akty považovány za doručené žalobcům na základě článku 1135⁵ občanského soudního řádu. Žalobci se nedostavili k uvedenému jednání, při kterém Sąd Rejonowy w Koszalinie provedl navržené důkazy a ukončil ústní část řízení. Téhož dne byl vydán rozsudek zamítající žalobu, který nebyl napaden, a nabyl tedy právní moci.

14 Dne 29. října 2009 podali žalobci u Sąd Rejonowy w Koszalinie návrh na obnovu řízení o zaplacení a navrhli, aby byl uvedený rozsudek zrušen a věc byla znovu přezkoumána. Žalobci zejména tvrdili, že jim v důsledku toho, že jim ve skutečnosti nebylo doručeno předvolání k jednání, byla odňata možnost vést řízení v právním sporu. Předkládající soud tedy tím, že nedoručil soudní písemnosti na jejich adresu v Německu, porušil zásadu zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti a ustanovení nařízení č. 1393/2007.

- 15 Rozsudkem ze dne 23. června 2010 zamítl Sąd Rejonowy w Koszalinie návrh na obnovu řízení a uvedl, že polské občanskoprávní řízení je v souladu s unijním právem. Na základě odvolání žalovaných zrušil Sąd Okręgowy w Koszalinie uvedený rozsudek, přičemž měl za to, že fikce, podle které bylo doručení považováno za provedené, je v rozporu s nařízením č. 1393/2007, a vrátil věc Sąd Rejonowy w Koszalinie k novému projednání.
- 16 Sąd Rejonowy w Koszalinie však uvedl, že s tímto stanoviskem nesouhlasí. Měl totiž za to, že se nařízení č. 1393/2007 ve věci v původním řízení nemůže použít, jelikož upravuje pouze případy, kdy soudní písemnost musí být doručena do jiného členského státu na základě vnitrostátních procesních pravidel. Dále měl s ohledem na článek 18 SFEU za to, že pravidlo, podle kterého jsou písemnosti považovány za doručené, nemůže založit přímou diskriminaci, a i kdyby mělo představovat nepřímou diskriminaci, je každopádně odůvodněno cílem zajistit řádný průběh řízení s ohledem na obtíže a náklady spojené s doručováním písemností do zahraničí, či dokonce na neproveditelnost takového doručení.
- 17 Za těchto okolností se Sąd Rejonowy w Koszalinie rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:
- „Je nutno čl. 1 odst. 1 nařízení [...] č. 1393/2007 [...] a článek 18 SFEU vykládat v tom smyslu, že pokud osoba s bydlištěm nebo obvyklým pobytem v jiném členském státě neustanovila zmocněnce pro doručování s bydlištěm v členském státě, ve kterém soudní řízení probíhá, je přípustné založit soudní písemnosti určené pro uvedenou osobu do soudního spisu, a považovat je tak za doručené?“

K předběžné otázce

- 18 Podstatou otázky Sąd Rejonowy w Koszalinie je, zda čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1393/2007, a popřípadě článek 18 SFEU, musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která stanoví, že soudní písemnosti určené straně, jejíž bydliště nebo místo obvyklého pobytu se nachází v jiném členském státě, jsou založeny do spisu, a považovány tak za doručené, pokud uvedená strana neoznačila zmocněnce pro doručování s bydlištěm v prvním členském státě, ve kterém probíhá soudní řízení.
- 19 K odpovědi na tuto otázku je nejprve nutno upřesnit rozsah působnosti nařízení č. 1393/2007, aby bylo ověřeno, zda se vztahuje na doručování soudních písemností v případech stanovených tímto nařízením, a zejména těch, na které se vztahuje vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, nebo zda se, jak tvrdí polská vláda, uvedené nařízení použije pouze tehdy, pokud musí takové písemnosti být doručeny do jiného členského státu podle procesních pravidel platných ve státě, kde řízení probíhá.
- 20 V tomto ohledu je třeba uvést, že znění čl. 1 odst. 1 uvedeného nařízení upřesňuje, že se nařízení použije na občanské a obchodní věci, „kdy musí být soudní [...] písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení ve druhém členském státě“.
- 21 I když je pravda, jak tvrdí polská vláda, že samotné znění tohoto ustanovení neobsahuje žádné výslovné určení okolností, za kterých písemnost „musí“ být doručena z jednoho členského státu do druhého, nemění to nic na tom, že společný výklad ostatních ustanovení nařízení č. 1393/2007 k tomuto poskytuje užitečná upřesnění.
- 22 Odstavec 2 článku 1 nařízení č. 1393/2007 především výslovně stanoví, že se nařízení nepoužije, pokud není známa adresa osoby, jíž má být písemnost doručena.
- 23 Bod 8 odůvodnění uvedeného nařízení dále uvádí, že by se toto nařízení nemělo vztahovat na doručení písemnosti zplnomocněnému zástupci strany v členském státě, kde se koná řízení, a to bez ohledu na místo bydliště této strany.

- 24 Ze systematického výkladu dotčeného nařízení tedy vyplývá, že toto nařízení stanoví pouze dva případy, kdy je doručení soudní písemnosti mezi členskými státy vyňato z jeho působnosti, a sice pokud bydliště nebo obvyklý pobyt osoby, které je písemnost určena, není známo, nebo pokud tato osoba označila zplnomocněného zástupce ve státě, kde soudní řízení probíhá.
- 25 V ostatních případech, jak zdůraznil generální advokát v bodě 49 svého stanoviska, spadá doručení soudní písemnosti nezbytně do působnosti nařízení č. 1393/2007, pokud adresát písemnosti bydlí v zahraničí, a musí tedy být, jak stanoví jeho čl. 1 odst. 1, provedeno prostředky upravenými za tímto účelem samotným tímto nařízením.
- 26 Takové řešení, jelikož vyplývá přímo z kontextu uvedeného nařízení, činí rovněž neopodstatněným tvrzení polské vlády, podle kterého se okolnosti, za kterých soudní písemnost „musí“ být doručena do jiného členského státu podle uvedeného nařízení, musí určit ve světle vnitrostátního práva členského státu, na jehož území řízení probíhá.
- 27 Kdyby totiž bylo určení, v jakých případech nastává taková nezbytnost, ponecháno na vnitrostátním zákonodárci, bránilo by to jednotnému uplatňování nařízení č. 1393/2007, protože není vyloučeno, že členské státy by v tomto ohledu přijaly rozdílná řešení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. listopadu 2005, Leffler, C-443/03, Sb. rozh. s. I-9611, bod 44).
- 28 Po tomto upřesnění je třeba konstatovat, že jelikož doručení soudních písemností za takových okolností, na jaké se vztahuje vnitrostátní právní úprava dotčená v původním řízení, spadá do působnosti nařízení č. 1393/2007, je třeba ověřit slučitelnost takové právní úpravy s unijním právem ve světle systému a cílů tohoto nařízení v rozsahu, v němž uvedená právní úprava zavádí pravidlo, že se doručení považuje za provedené založením soudních písemností do spisu, pokud strana s bydlištěm v zahraničí neoznačila v Polsku zmocněnce pro doručování.
- 29 V tomto ohledu je k systému nařízení č. 1393/2007 třeba nejprve připomenout, že toto nařízení, které bylo přijato na základě čl. 61 písm. c) ES, směřuje, jak je uvedeno v druhém bodě odůvodnění, k zavedení režimu doručování v rámci Společenství, jehož účelem je řádné fungování vnitřního trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. června 2009, Roda Golf & Beach Resort, C-14/08, Sb. rozh. s. I-5439, body 53 až 55).
- 30 V tomto kontextu a k zaručení účinnosti a rychlosti soudního řízení v občanských věcech článek 2 uvedeného nařízení, vykládaný ve světle bodu 6 odůvodnění tohoto nařízení, stanoví, že k předání soudních písemností dochází v zásadě mezi „odesílajícími subjekty“ a „přijímajícími subjekty“ určenými členskými státy.
- 31 Samotné nařízení č. 1393/2007 kromě toho stanoví v oddílu 2 další možné způsoby předávání, aniž mezi nimi zavádí hierarchii (rozsudek ze dne 9. února 2006, Plumex, C-473/04, Sb. rozh. s. I-1417, body 19 až 22), jako je doručování konzulární nebo diplomatickou cestou, jakož i doručování diplomatickými nebo konzulárními zástupci, doručování prostřednictvím poštovních služeb, nebo přímé doručení ministerským úředníkem nebo jinými příslušnými osobami přijímajícího státu na žádost zúčastněné osoby.
- 32 Jelikož tyto způsoby předávání jsou jediné, které jsou taxativně stanoveny v režimu upraveném uvedeným nařízením, je nutno konstatovat, že toto nařízení neponechává prostor a tedy brání takovému fiktivnímu doručení, jaké platí v Polsku na základě článku 1135⁵ občanského soudního řádu.
- 33 Toto zjištění je ostatně potvrzeno cíli dotčeného nařízení.

- 34 V tomto ohledu je totiž třeba uvést, že cílem nařízení, jak vyplývá z druhého bodu odůvodnění, je sice zdokonalení a urychlení předávání soudních písemností mezi členskými státy (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 8. května 2008, Weiss und Partner, C-14/07, Sb. rozh. s. I-3367, bod 46, jakož i výše uvedený rozsudek Roda Golf & Beach Resort, bod 54).
- 35 Jak však Soudní dvůr již rozhodl, nelze těchto cílů dosáhnout tak, že budou, ať již jakýmkoli způsobem, oslabena práva obhajoby, která jsou odvozena z práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 47 druhém pododstavci Listiny základních práv Evropské unie a čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Weiss und Partner, bod 47).
- 36 Z tohoto pohledu, jak uvedl generální advokát v bodech 46 a 47 svého stanoviska, je účelem řady ustanovení nařízení č. 1393/2007 výslovně sladit efektivitu a rychlost předávání soudních písemností s požadavkem zajistit dostatečnou ochranu práva adresátů na obhajobu, a to zejména prostřednictvím záruky skutečného a efektivního přijetí soudních písemností.
- 37 Zejména čl. 4 odst. 3 a čl. 5 odst. 1 uvedeného nařízení, vykládané ve světle jeho dvanáctého bodu odůvodnění, stanoví nezbytnost, aby doručení soudních písemností bylo provedeno za použití jednotného formuláře a aby tento formulář byl přeložen do jednoho z jazyků, kterému adresát rozumí, nebo do úředního jazyka přijímajícího členského státu, nebo pokud existuje v tomto státě více úředních jazyků, alespoň do jednoho úředního jazyka místa doručení.
- 38 Článek 14 nařízení č. 1393/2007 dále ukládá všem členským státům, které si zvolily předávání prostřednictvím poštovních služeb, doručovat soudní písemnosti doporučeným dopisem s potvrzením o přijetí.
- 39 Z týchž důvodů čl. 19 odst. 1 tohoto nařízení zavazuje soudce odesílajícího členského státu, aby přerušil řízení, pokud se žalovaná strana nedostavila, dokud nebude zjištěno, že žaloba byla s dostatečným předstihem doručena způsobem předepsaným vnitrostátními právními předpisy přijímajícího členského státu, nebo že tato písemnost byla skutečně doručena žalované straně nebo do místa jejího bydliště jiným způsobem, který stanoví uvedené nařízení, s dostatečným předstihem k tomu, aby se žalovaná strana mohla obhajovat.
- 40 V tomto kontextu je přitom nutno konstatovat, že takový režim fiktivního doručení, jaký upravuje článek 1135⁵ občanského soudního řádu, se jeví jako neslučitelný s uskutečněním cílů nařízení č. 1393/2007 ohledně ochrany práva na obhajobu.
- 41 Jak uvádí generální advokát v bodech 52 až 54 svého stanoviska, tento mechanismus vskutku zbavuje veškerého užitečného účinku právo adresáta soudní písemnosti, jehož bydliště nebo místo obvyklého pobytu se nenachází v členském státě, kde probíhá řízení, na skutečné a efektivní přijetí této písemnosti, a to zejména z toho důvodu, že není zajištěno, že se uvedený adresát bude moci seznámit se soudní písemností s dostatečným předstihem pro přípravu své obhajoby, ani není zajištěn překlad této písemnosti.
- 42 S ohledem na tyto úvahy je třeba na předloženou otázku odpovědět, že čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1393/2007 musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která stanoví, že soudní písemnosti určené straně, jejíž bydliště nebo místo obvyklého pobytu se nachází v jiném členském státě, jsou založeny do spisu a považovány za doručené, pokud uvedená strana neoznačila zmocněnce pro doručování s bydlištěm v prvním státě, ve kterém probíhá soudní řízení.

K nákladům řízení

- 43 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 1 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která stanoví, že soudní písemnosti určené straně, jejíž bydliště nebo místo obvyklého pobytu se nachází v jiném členském státě, jsou založeny do spisu a považovány za doručené, pokud uvedená strana neoznačila zmocněnce pro doručování s bydlištěm v prvním státě, ve kterém probíhá soudní řízení.

Podpisy.